

В. О. Фірсанова,
к. е. н., старший викладач кафедри міжнародних економічних відносин та логістики,
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-4401-7643>

DOI: 10.32702/2306-6814.2024.23.60

КОНВЕРГЕНЦІЯ КРАЇН РЕГІОНАЛЬНОГО ІНТЕГРАЦІЙНОГО УГРУПОВАННЯ UMSCA В КОНТЕКСТІ ЙОГО ТРАНСФОРМАЦІЇ

V. Firsanova,
PhD in Economics, Senior Lecturer of the Department of International Economic Relations and Logistics senior lecturer,
V. N. Karazin Kharkiv National University

THE CONVERGENCE OF REGIONAL GROUPING UMSCA COUNTRIES IN ITS TRANSFORMATION CONDITIONS

У статті було досліджено особливості конвергенції регіонального інтеграційного угруповання у контексті його трансформації на основі макроекономічних та соціально-економічних показників. У 2020 році Угода про вільну торгівлю UMSCA замінила існуючу Угоду NAFTA від 1994 року. Північноамериканська Угода про зону вільної торгівлі UMSCA, як і NAFTA, включає у себе три країни: США, Канада, Мексика. Вищевказані країни мають неоднорідний рівень економічного розвитку. Саме тому, дослідження конвергенції у цьому регіоні є актуальним питанням. Конвергенція сприяє розвитку національних економік, вигідних умов міжнародної торгівлі, спільного виробництва тощо. Проте країни з неоднорідним рівнем розвитку мають певні колізії при зближенні у торговельно-економічних, соціальних сферах. Тому важливо проаналізувати причини цих колізій, наслідки на основі відповідних показників. Зазвичай дослідження конвергенції регіональної інтеграції проводиться на основі макроекономічних показників країн-учасниць, проте необхідно у цьому напрямку також розглядати соціально-економічні показники, такі як чисельність населення (млн людей), коефіцієнт бідності (% від населення), численність міжнародних мігрантів (% від населення). Особливу увагу приділено індексу Джині та індексу людського розвитку (ІЛР). За допомогою цих показників можливо визначити соціально-економічну складову країн-учасниць регіонального інтеграційного угруповання.

The article examines the features regional integration grouping UMSCA convergence the in the context of its transformation based on macroeconomic, socio-economic indicators. In 2020, the Free Trade Agreement UMSCA replaced the NAFTA. The UMSCA Free Trade Agreement, like NAFTA, includes three countries: the USA, Canada, and Mexico. These countries have different levels of economic development. Thus, the topic of the article is relevant in the context of the fact that integration processes in the region involve convergence, that means, the countries rapprochement. These processes contribute to the development of national economies, favorable conditions for

international trade, joint production, etc. However, countries with a heterogeneous level of development have certain collisions in rapprochement in trade and economic spheres. Typically, the study of regional integration convergence is conducted on the basis of participating countries macroeconomic indicators, but it is also necessary to consider socio-economic indicators, such as population (million people), poverty rate (% of the population), number of international migrants (% of the population), Gini index and Human Development Index (HDI). It is possible to determine the socio-economic component of regional integration grouping participating countries with the help of these indicators.

The research of these indicators showed that the regional integration grouping, in addition to convergence, has a tendency to divergence due to the difference in the socio-economic aspect of Mexico with the USA and Canada. According to the research Mexico has high level of Gini index and HDI, that is the demonstration of a large gap in the incomes of the population, which cannot but affect the integration within the UMSCA. Also, high rates of these indexes show problems in social sphere of Mexico.

The USA and Canada have more developed economies and respectively labor markets, etc. However, the North American Free Trade Area, despite all the contradictions, continues to develop and its member countries intend to continue reducing barriers between each other.

Ключові слова: конвергенція, регіональне інтеграційне угруповання, зона вільної торгівлі, UMSCA, макроекономічні показники, соціально-економічні показники, індекс Джині, індекс людського розвитку (ІЛР).

Key words: convergence, regional integration grouping, free trade area, UMSCA, macroeconomic indicators, socio-economic indicators, Gini index, human development index (HDI).

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Розвиток регіональних інтеграційних процесів сприяє розвитку та поглибленню торговельно-економічних зв'язків. Проте, деякі країни регіональних інтеграційних угруповань мають різні рівні соціально-економічного розвитку. Однією з найважливішою цілю угод про регіональні інтеграційні угруповання є конвергенція тобто зближення країн для поліпшення економічного розвитку країни та добробуту населення. Так, у 2020 році угода про зону вільної торгівлі NAFTA, куди входять США, Канада та Мексика трансформувалася у UMSCA. Ця зона вільної торгівлі є найбільшою у світі за площею. Конвергенція UMSCA сприятиме зниженню нерівності в північноамериканському регіоні та покращенню загального рівня життя населення цієї зони вільної торгівлі. Саме тому дослідження особливостей конвергенції цього регіонального інтеграційного об'єднання в контексті його трансформації є важливим для світової економіки.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ, В ЯКИХ ЗАПОЧАТКОВАНО РОЗВ'ЯЗАННЯ ДАНОЇ ПРОБЛЕМИ І НА ЯКІ СПИРАЄТЬСЯ АВТОР, ВИДІЛЕННЯ НЕ ВИРІШЕНИХ РАНІШЕ ЧАСТИН ЗАГАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ, КОТРИМ ПРИСВЯЧУЄТЬСЯ ОЗНАЧЕНА СТАТТЯ

Питання конвергенції та дивергенції економічних систем та регіональної інтеграції висвітлені у наукових працях таких вчених Газуда Л.М. [1], Джабраїлов О.О. [2], Якушева С.В. [7] та ін. Особливості економічного

розвитку та трансформації північноамериканської зони вільної торгівлі досліджувалися у працях Комар Н., Богданова Т.Є., Хоменко Г., Фірсанової В.О. [4—6] та ін.

У багатьох наукових дослідженнях конвергенція та дивергенція регіональних інтеграційних угруповань зазвичай оцінюється за допомогою основних макроекономічних показників, як ВВП, експорт, імпорт, торговельний баланс та ін. [2]. Однак є інші і показники, які у наукових публікаціях при оцінці конвергенції регіональної інтеграції використовуються дуже мало. Це індекс Джині та індекс людського розвитку (ІЛР). Ці показники можуть продемонструвати не тільки рівень розвитку, а й спрогнозувати розвиток регіонального інтеграційного угруповання на основі отриманих результатів. ІЛР та індекс Джині надають можливість спостерігати за тим, як економічні та соціальні відмінності між країнами змінюються з часом, і дають розуміння, наскільки ефективно відбуваються процеси вирівнювання або, навпаки, посилення відмінностей всередині регіонального інтеграційного угруповання. Вони відіграють ключову роль оцінці ефективності інтеграційних процесів.

Саме тому, у цій статті проаналізовані основні макроекономічні показники, такі як ВВП у поточних цінах (млн дол. США), річне зростання ВВП (%), рівень безробіття (%) країн зони вільної торгівлі UMSCA. Також був проведений аналіз соціально-економічних показників, такі як чисельність населення, коефіцієнт бідності (% від населення), чисельність населення (млн людей), численність міжнародних мігрантів (% від населення).

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ (ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ)

Цілю даної наукової публікації є аналіз макроекономічних, соціально-економічних показників країн ре-

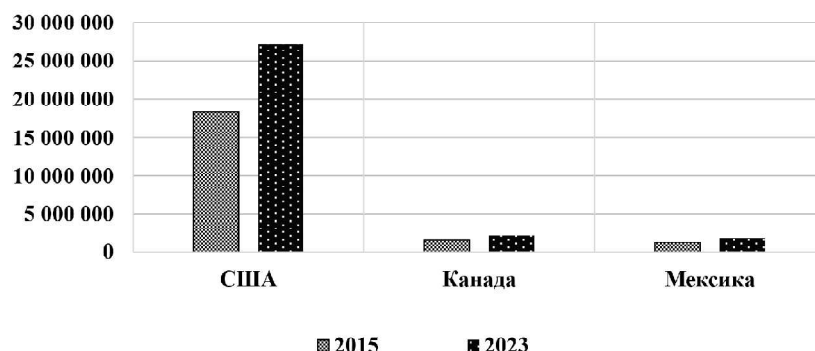

Рис. 1. ВВП у поточних цінах (млн дол. США) країн зони вільної торгівлі NAFTA та USMCA

Джерело: систематизовано автором за даними [8, 9, 10].

гіонального інтеграційного угруповання (зони вільної торгівлі) USMCA в контексті його трансформації для оцінки конвергенції інтеграційних процесів у північноамериканському регіоні.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ З ПОВНИМ ОБГРУНТУВАННЯМ ОТРИМАНИХ НАУКОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ

Сама сутність існування регіональних угруповань полягає у вирівнюванні розбіжностей у економічному розвитку регіонів, що входять до них. Відомо, що наразі зростає роль країн, що розвиваються та зменшується роль вже розвинених країн. Утім, більшість регіональних угруповань створено країнами, що розвиваються.

Поява регіональних угруповань пов'язана із тим, що країни, які входять до того чи іншого угруповання, мають приблизно однаковий рівень економічного розвитку та географічно близько знаходяться один до одного, тощо. У свою чергу, регіональні угруповання сприяють розвитку виробництва, політичній стабільності в регіонах, усуненню бар'єрів у міжнародній торгівлі тощо. Існування цих угруповань відображає сучасні тенденції у глобальній системі міжнародних торговельно-економічних відносин [6, с. 161].

Однак, з іншого боку у сучасних регіональних інтеграційних угрупованнях простежується нерівномірність розвитку країн у загальному економічному просторі.

Поглиблення асиметричності розвитку територій, зниження рівня їх соціо-еколого-економічного розвитку, розпорошеність ресурсів у різних сферах діяльності обумовлюють необхідність переходу до моделі конвергентноінтеграційного розвитку. Ефективний соціо-еколого-економічний розвиток буде досягнутий за умови органічного поєднання територіальних економічних систем як єдиного цілого, що дозволить забезпечити оптимальну структуру економіки території та забезпечити її рівновагу. Отже, державні органи управління повинні спрямовувати свої зусилля на регулювання конвергенційно-інтеграційних процесів задля забезпечення ефективного та збалансованого розвитку територій. Звичайно, вплинути на зближення природного чи геополітичного потенціалу держава не в змозі через історичні особливості розвитку території, проте повинна регулювати конвергенційні процеси в якості життя населення, формуванні людського та соціального капіталів [1, с. 50].

Так, угода між США, Мексикою та Канадою (USMCA) набула чинності 1 липня 2020 року. USMCA замінила Північноамериканську угоду про вільну торгівлю NAFTA від 1994 року. Угода створює більш збалансовану взаємну торгівлю, що підтримує високооплачувані робочі місця для американців і розвиває економіку Північної Америки [29]. Уряд Канади визначає цю зону вільної торгівлі CUSMA (The Canada-United States-Mexico Agreement) [25].

Угода USMCA, що складається з 34 розділів і 12 додаткових листів, зберігає більшість глав угоди про вільну торгівлю NAFTA, вносячи помітні зміни до положень щодо доступу на ринок для автомобілів і сільського господарства, правил щодо інвестицій, державних закупівель та прав інтелектуальної власності (ПІВ), а також до положень щодо праці та навколишнього середовища. Нові положення стосовно цифрової торгівлі, державних підприємств та валюти зміщення є частиною нової угоди [30].

Угода USMCA видала енергетичний розділ NAFTA, додавши при цьому новий розділ із положеннями, що визнають право власності мексиканського уряду на вуглеводні. У 2022 році США і Канада розпочали суперечки угоди USMCA проти Мексики та проводять міждержавні консультації щодо політики Мексики, президент якої скасувати частину про відкриття енергетичного ринку у 2013 році. Мексика надала свої пропозиції щодо вирішення цього питання, але суперечку може бути важко вирішити [30].

В контексті трансформації північноамериканської зони вільної торгівлі NAFTA у USMCA очікувана конвергенція передбачає, що з часом країни-учасниці будуть більш інтегровані в економічному та соціальному плані, що означитиме підвищення рівнів життя та соціальних стандартів. Конвергенція всередині інтеграційного об'єднання USMCA є багатограним процесом, що охоплює економічні, соціальні та культурні аспекти країн-учасниць.

З урахуванням сучасного підходу до конвергенції, який включає особливості сфери існування індивіду та суспільства, базовими макроекономічними показниками, що визначають ступень конвергенції можна вважати:

- ВВП на душу населення;
- темпи зростання ВВП за рік;
- частка зовнішнього боргу у ВВП;
- середньорічний рівень інфляції;

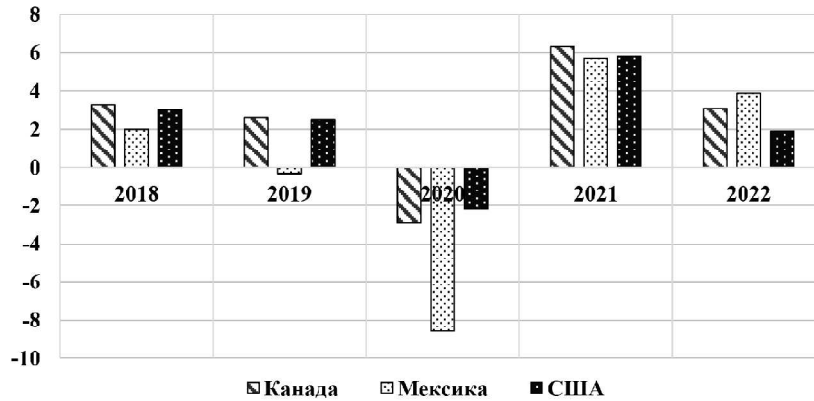

Рис. 2. Зростання ВВП (річний %) країн зони вільної торгівлі NAFTA та UMCA

Джерело: систематизовано автором за даними [8, 9, 10].

- зовнішньоторговельний оборот (по відношенню до ВВП);
- відсоткова частка в світовому експорті;
- індекс споживчих цін, % до попереднього року;
- міграційне сальдо [2].

Проте, існують також інші показники, які можуть надати відповідну характеристику цих процесів. Таким соціально-економічними показниками є, чисельність населення (млн людей), коефіцієнт бідності (% від населення), численність міжнародних мігрантів (% від населення). Також сюди входять індекс Джині та індекс людського розвитку (ІЛР).

Згідно даних графіку найбільший ВВП у поточних цінах у США в 2015 та 2023 році. У 2023 році він склав 27,34 млн дол. США. Канада та Мексика за цим показником знаходяться приблизно на однаковому рівні.

Найбільше річне зростання ВВП (%) спостерігається у Мексиці у 2022 році та складає 3,9%. Проте, до 2021 року була інша тенденція, де спостерігається найбільше річне зростання ВВП (%) у Канаді.

Таким чином, можна зробити висновок про те, що економіка Мексики з 2022 року стала збільшуватися вже після трансформації зони вільної торгівлі у UMCA.

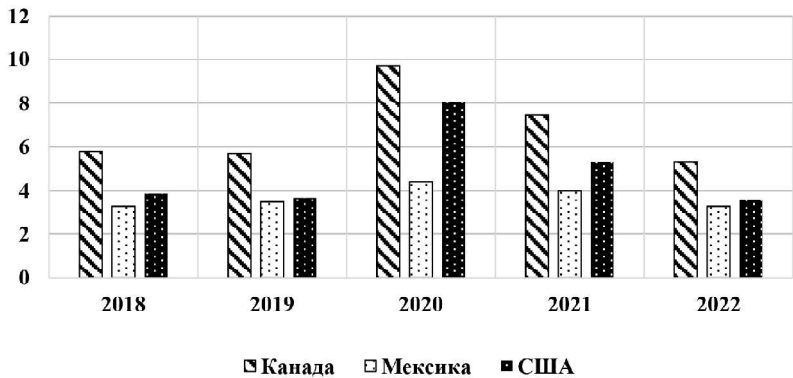

Рис. 3. Рівень безробіття країн зони вільної торгівлі NAFTA та UMCA (%)

Джерело: систематизовано автором за даними [26, 27, 28].

На графіку можна прослідкувати таку тенденцію: найбільший рівень безробіття спостерігається у Канаді з 2018 року по 2022 рік. Найбільший рівень безробіття був у всіх країнах у 2020 році через пандемію COVID-19. Показник рівня безробіття Мексики сильно не змінювався з роками.

Коефіцієнт бідності на рівні 2,15 \$ США на день — це відсоток населення, що живе менш ніж на 2,15 \$ США на день у цінах 2017 року з урахуванням купівельної спроможності. У результаті перегляду обмінних курсів

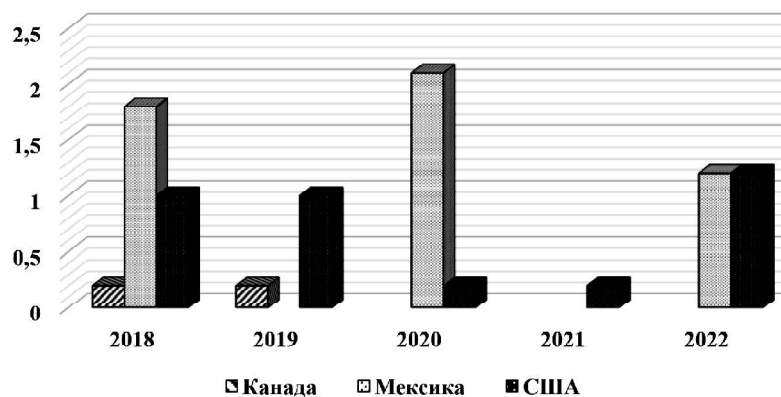

Рис. 4. Коефіцієнт бідності на рівні 2,15 доларів на день (2017 ПКЗ) (% населення) країн зони вільної торгівлі NAFTA та UMCA (%)

Джерело: систематизовано автором за даними [22, 23, 24].

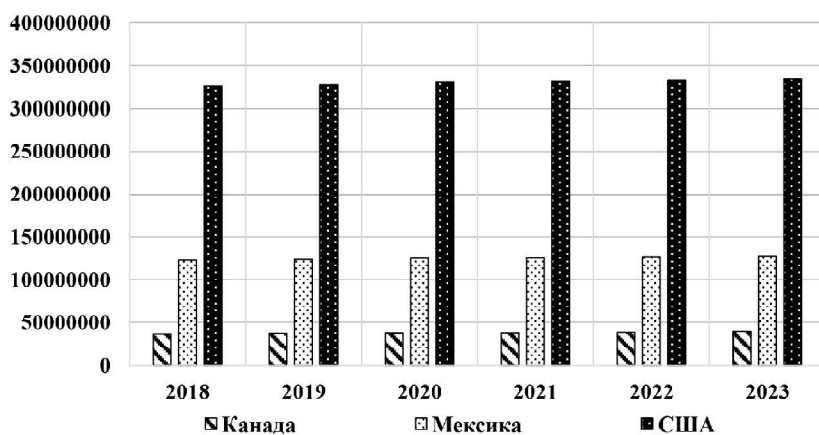

Рис. 5. Чисельність населення (млн людей) країн зони вільної торгівлі NAFTA та UMCA (%)

Джерело: систематизовано автором за даними [19, 20, 21].

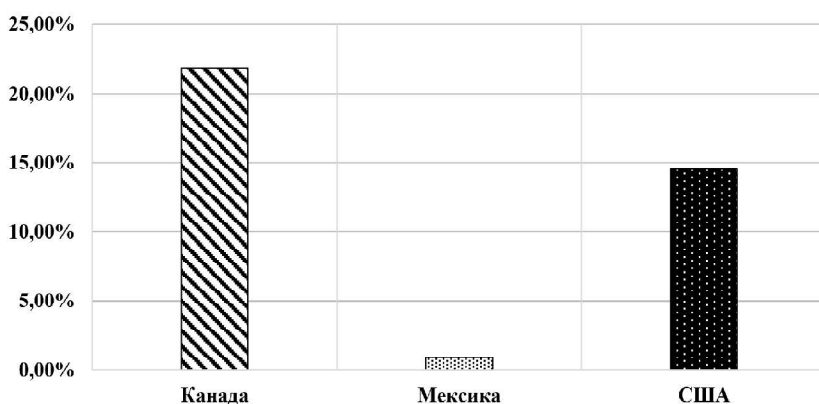

Рис. 6. Численність міжнародних мігрантів (% від населення) країн зони вільної торгівлі NAFTA (%) у 2015 році

Джерело: систематизовано автором за даними [13, 14, 15].

паритету купівельної здатності рівень бідності в окремих країнах неможливо порівняти з рівнями бідності, зазначеними в попередніх виданнях [16].

Як можна побачити на рис. 4 за найактуальнішими даними, які є у мережі Інтернет, Мексика мала найбільший рівень бідності серед усіх країн-учасниць у 2018 році, а у 2022 році ця країна мала такий ж коефіцієнт бідності як і в США. Коефіцієнт бідності Мексики з 2020 року почав знижуватися.

вимірює площу між кривою Лоренца та гіпотетичною лінією абсолютної рівності, виражену у відсотках від максимальної площі під лінією. Таким чином, індекс Джині, який дорівнює 0 означає повну рівність, тоді як індекс 100 означає повну нерівність у доходах населення [17].

На рис. 7 за даними, які є найактуальнішими у мережі Інтернет, найбільший індекс Джині спостерігався у Мексиці та мав позначку 46 %, друге місце зай-

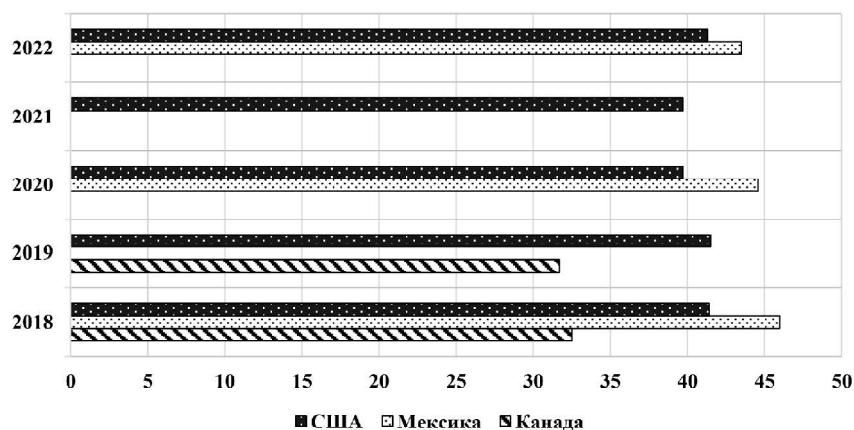

Рис. 7. Індекс Джині країн зони вільної торгівлі NAFTA та UMCA (%)

Джерело: систематизовано автором за даними [12].

США є країною з найбільшою кількістю населення у 2023 році (334,148 млн людей) у цьому регіональному інтеграційному угрупованні, друге місце займає Мексика (128,455 млн людей), а третє — Канада (40,09 млн людей). Така тенденція не змінювалася за останні роки.

Чисельність міжнародних мігрантів — це кількість людей, які народилися в іншій країні, ніж та, де вони проживають. До цього показника також включаються біженці [18].

Найменшу чисельність міжнародних мігрантів (% від населення) мала Мексика (0,9 %), найбільшу — Канада (21,80 %). Можна стверджувати, що Канада є найбільш привабливою країною для мігрантів. У США чисельність міжнародних мігрантів склала 14,50% у 2015 році.

Індекс Джині та індекс людського розвитку (ІЛР) є важливими показниками, за допомогою яких можна проаналізувати соціально-економічні умови країн, що входять до регіонального інтеграційного угруповання USMCA.

Індекс Джині вимірює ступінь відхилення розподілу доходу (або, в деяких випадках, споживчих витрат) між окремими особами або домогосподарствами в економіці від абсолютно рівномірного розподілу. Крива Лоренца відображає кумулятивний відсоток загального отриманого доходу від сукупної кількості одержувачів, починаючи з найбіднішої особи чи домогосподарства. Індекс Джині

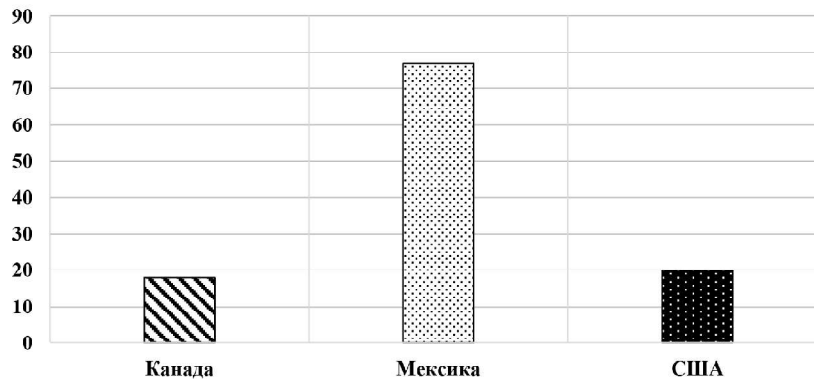

Рис. 8. Рейтинг за індексом людського розвитку (ІЛР) країн зони вільної торгівлі USMCA (%) у 2022 р.

Джерело: систематизовано автором за даними [11].

має США та має позначку 41,4% та останнє місце займає Канада 32,5% у 2018 році. Високий рівень нерівності (високий індекс Джині) країни в регіональному інтеграційному угрупованні може призвести до соціальної нестабільності, що може ускладнювати інтеграцію країн. Країни з більш збалансованим розподілом доходів (низький індекс Джині) можуть бути привабливішими для участі в інтеграційних групах. Тобто у Мексиці найбільший розрив серед усіх країн-учасниць між населенням, які мають великі доходи та низькі доходи. Найвищий індекс Джині свідчить про значні відмінності у доходах громадян країни Мексики, що може призводити до соціальної нестабільності та послаблення економічних зв'язків з іншими учасниками регіонального інтеграційного об'єднання. На противагу цьому низький індекс Джині передбачає більш рівномірний розподіл благ і, отже, більш високий рівень співробітництва. У Канаді, наприклад, більш рівномірний розподіл благ серед усіх країн-учасниць USMCA.

Індекс людського розвитку (Human Development Index) — це комбінований показник, який характеризує розвиток людини в країнах та регіонах світу, що випускається Програмою розвитку Організації Об'єднаних Націй (ПРООН) та використовується у рамках спеціальної серії доповідей про розвиток людини. Індекс людського розвитку (синоніми — індекс розвитку людського потенціалу (ІРЛП) — індекс, який дає інтегральну оцінку розвитку людини. Поєднує три показники: валовий внутрішній продукт (ВВП) на душу населення, рівень грамотності й тривалість життя. Використовується як статистичний інструмент для порівняння розвитку соціальної сфери різних країн. Зміст показника полягає в такому: чим ближче ІЛР до одиниці, тим вищі можливості для реалізації людського потенціалу завдяки поліпшенню рівня освіти, доходу і тривалості життя [3]. Індекс людського розвитку, що оцінює рівень освіти, здоров'я та життєвого добробуту, також відіграє ключову роль.

Станом на 2022 рік Канада та США мають майже однаковий рівень ІЛР та займають відповідно 18 та 20 місця у загальному рейтингу країн світу. Мексика займає 77 місце. Це означає, що Мексика знаходиться на низькому рівні по ІЛР.

Згідно отриманих результатів, які були представлені в статті у ході аналізу макроекономічних та соціально-економічних показників, незважаючи на певне зростання економіки Мексики, розрив у рівні життя між країнами зберігатиметься. США та Канада залишаються більш розвиненими економіками з високорозвиненими секторами послуг та промисловості.

Тобто у регіональному інтеграційному угрупованні USMCA спостерігається нерівномірний розвиток території.

Угода про вільну торгівлю USMCA створена для сприяння торгівлі між країнами, що може стимулювати економічне зростання національної економіки Мексики. Це пов'язано з відкриттям нових ринків для мексиканських товарів та послуг, що може призвести до збільшення зайнятості та покращення стандартів життя.

Конвергенція всередині USMCA країнами може бути посилена як через усунення економічної нерівності, що відображається в індексі Джині, так і через покращення якісних аспектів життя населення, представленого в ІЛР. Це потребує відповідної соціально-економічної політики від урядів та домовленостей на наднаціональному рівні у рамках зони вільної торгівлі.

Поліпшення соціально-економічних показників в рамках USMCA може сприяти більшій продуктивності робочої сили та стимулювати економічне зростання, що, в свою чергу, призведе до зменшення розривів між країнами-учасницями регіонального інтеграційного угруповання.

ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Варто зауважити, що всі проаналізовані показники у зоні вільної торгівлі USMCA демонструють те, що США та Канада знаходяться приблизно на однаковому рівні економічного та соціального розвитку. В свою чергу Мексика відстає від них за деякими показниками. США і Канада, як і раніше, значно випереджають Мексику за рівнем життя, продуктивності праці та ВВП на душу населення тощо. США та Канада набагато привабливі для міграції,

аніж Мексика. Проте після трансформації зони вільної торгівлі USMCA спостерігається поліпшення зростання річного ВВП (%), зменшення коефіцієнту бідності.

Незважаючи на очевидні зусилля зі зближення економік у рамках зони вільної торгівлі USMCA, можна спостерігати елементи вираженої дивергенції всередині цього регіонального інтеграційного об'єднання. Прояви дивергенції пов'язані з індексом Джині та ІЛР Мексики. Наразі Мексика стикається з нерівностями у доходах та рівнях життя населення. У Мексиці зберігається високий рівень бідності та соціальної нерівності, що перешкоджає повній конвергенції з більш розвиненими країнами, такими як США та Канада.

Високий індекс Джині та ІЛР Мексики потребує розробляти нову соціальну політику для зниження цієї нерівності. Країни з більш низьким рівнем нерівності такі як США та Канада можуть легше узгоджувати свої економічні політики та стандарти, що сприятиме більш успішній інтеграції. Високий індекс Джині Мексики відносно США та Канади знижує економічну ефективність та конкурентоспроможність північноамериканського регіону, що, у свою чергу, негативно позначиться на спільних економічних проектах усередині інтеграційного угруповання USMCA.

В свою чергу покращення ІЛР та зниженні нерівності (індекс Джині) у Мексиці може посилити конвергенцію за соціальними та економічними показниками з більш розвиненими країнами (США та Канадою).

Враховуючи те, що існують певні виклики у вигляді дивергентних явищ у регіональному інтеграційному об'єднанні USMCA, успішна реалізація конвергенції всередині даної зони вільної торгівлі матиме залежність від здатності і від держав-учасниць проводити спільну політику, що, у свою чергу, забезпечить стабільний та сталий розвиток регіону.

Проте, все ж таки попри всі розбіжності, на сучасному етапі конвергенція існує всередині зони вільної торгівлі USMCA. Вона сприяє інтеграції економік США, Мексики та Канади, що має важливе значення для створення більш конкурентоспроможного та стійкого регіону.

Прояви конвергенції та дивергенції всередині регіонального інтеграційного об'єднання USMCA необхідно досліджувати не тільки через основні макроекономічні та соціально-економічні показники, а й підходити до вивчення цієї категорії через різні методи. USMCA ще знаходиться на етапі трансформації і тому від економічного розвитку країн залежить чи вдасться північноамериканській зоні вільної торгівлі бути конкурентоспроможною на світових ринках в умовах всебічного розвитку регіональної інтеграції та появи нових великих зон вільної торгівлі.

Література:

1. Газуда Л. М. Управління конвергенційно-інтеграційними процесами сільських прикордонних територій: теорія, методологія, практика. Монографія. Ужгород 2015. 181 с. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/16044/1/%D0%A3%D0%9F%D0%9A%D0%90%D0%92%D0%9B%D0%86%D0%9D%D0%9D%D0%AF%20%D0%9A%D0%9E%D0%9D%D0%92%D0%95%D0%A0%D0%93%D0%95%D0%9D%D0%A6%D0%86%D0%99%D0%9D%D0%98%D0%9C%D0%98%20%D0%9F%D0%A0%D0%9E%D0%A6%D0%95%D0%A1%D0%90%D0%9C%D0%98.pdf> (дата звернення: 12.11.2024).

2. Джалілов О.О. Економічна конвергенція як показник інтегрованості країн. Вісник соціально-економічних досліджень, 2013 рік, випуск 3 (50), ч. 2 — с. 132—139 — URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/147038358.pdf> (дата звернення: 17.11.2024).

3. Індекс людського розвитку URL: <https://www.pharmencyclopedia.com.ua/article/8454/indeks-lyudskogo-rozvitku> (дата звернення: 11.11.2024).

4. Петухова В. О. Аналіз зовнішньоторговельних зв'язків національних економік та України в глобальній системі міжнародної торгівлі Науковий вісник Ужгородського національного університету: Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство / голов. ред. М.М. Палінчак. — Ужгород. 2016. — Вип. 6 Ч. 2. — С. 149—155. — URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/12389/1/%D0%90%D0%9D%D0%90%D0%9B%D0%86%D0%97%20%D0%97%D0%9E%D0%92%D0%9D%D0%86%D0%A8%D0%9D%D0%AC%D0%9E%D0%A2%D0%9E%D0%A0%D0%93%D0%9E%D0%92%D0%95%D0%9B%D0%AC%D0%9D%D0%98%D0%A5%20%D0%97%D0%92%E2%80%99%D0%AF%D0%97%D0%9A%D0%86%D0%92%20%D0%9D%D0%90%D0%A6%D0%86%D0%9E%D0%9D%D0%90%D0%9B%D0%AC%D0%9D%D0%98%D0%A5%20%D0%95%D0%9A%D0%9E%D0%9D%D0%9E%D0%9C%D0%86%D0%9A.pdf> (дата звернення: 17.11.2024).

5. Петухова В. О. Особливості інтеграційних процесів між державами, що мають різні моделі економічного розвитку (на прикладі інтеграційного об'єднання нафта). Ефективна економіка. 2014. № 9. — URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2014_9_58. (дата звернення: 11.11.2024).

6. Фірсанова В.О. Формування та індикатори розвитку сучасних регіональних угруповань. Глобалізація та регіоналізація як вектори розвитку міжнародних економічних відносин: колективна монографія / кол. авт.; за ред. О. А. Довгаль, Н. А. Казакової. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна. 2018. С. 160—177. 540 с. URL: <https://ekhnuir.karazin.ua/server/api/core/bitstreams/bd7fc414-ccdf-450d-9fdb-3d43e22d6726/content> (дата звернення: 11.11.2024).

7. Якушева О.В. Регіональний аспект поширення процесів конвергенції: чинники та структурні ознаки. Економіка і організація управління. 2023. № 1 (49). — С. 143—153. DOI: <https://doi.org/10.31558/2307-2318.2023.1.14> (дата звернення: 20.11.2024).

8. General profile: Canada URL: <https://unctadstat.unctad.org/CountryProfile/GeneralProfile/en-GB/124/index.html> (дата звернення: 15.11.2024).

9. General profile: Mexico URL: <https://unctadstat.unctad.org/CountryProfile/GeneralProfile/en-GB/484/index.html> (дата звернення: 15.11.2024).

10. General profile: United States URL: <https://unctadstat.unctad.org/CountryProfile/General-Profile/en-GB/840/index.html> (дата звернення: 15.11.2024).

11. Human development report 2023/2024 URL: <https://hdr.undp.org/system/files/documents/global-report-document/hdr2023-24reporten.pdf>

12. Index Gini URL: <https://data.worldbank.org/indicator/SI.POV.GINI> (дата звернення: 11.11.2024).

13. International migrant stock (% of population) — Canada URL: <https://data.worldbank.org/indicator/SM.POP.TOTL.ZS?locations=CA> (дата звернення: 15.11.2024).

14. International migrant stock (% of population) — Mexico URL: <https://data.worldbank.org/indicator/SM.POP.TOTL.ZS?locations=MX> (дата звернення: 15.11.2024).

15. International migrant stock (% of population) — United States URL: <https://data.worldbank.org/indicator/SM.POP.TOTL.ZS?locations=US> (дата звернення: 15.11.2024).

16. Metadata Glossary URL: <https://databank.worldbank.org/metadataglossary/gender-statistics/series/SI.POV.DDAY> (дата звернення: 11.11.2024).

17. Metadata Glossary Gini index URL: <https://databank.worldbank.org/metadataglossary/all/series?search=gini%20index> (дата звернення: 11.11.2024).

18. Metadata Glossary Net migration URL: <https://databank.worldbank.org/metadataglossary/all/series?search=migration%20stock> (дата звернення: 11.11.2024).

19. Population, total — Canada URL: <https://data.worldbank.org/indicator/SP.POP.TOTL?locations=CA> (дата звернення: 15.11.2024).

20. Population, total — Mexico URL: <https://data.worldbank.org/indicator/SP.POP.TOTL?locations=MX> (дата звернення: 15.11.2024).

21. Population, total — United States URL: <https://data.worldbank.org/indicator/SP.POP.TOTL?locations=US> (дата звернення: 15.11.2024).

22. Poverty headcount ratio at \$2.15 a day (2017 PPP) (% of population) — Canada URL: <https://data.worldbank.org/indicator/SI.POV.DDAY?locations=CA> (дата звернення: 15.11.2024).

23. Poverty headcount ratio at \$2.15 a day (2017 PPP) (% of population) — Mexico URL: <https://data.worldbank.org/indicator/SI.POV.DDAY?locations=MX> (дата звернення: 15.11.2024).

24. Poverty headcount ratio at \$2.15 a day (2017 PPP) (% of population) — United States URL: <https://data.worldbank.org/indicator/SI.POV.DDAY?locations=US> (дата звернення: 15.11.2024).

25. The Canada-United States-Mexico Agreement (CUSMA) URL: <https://www.international.gc.ca/trade-commerce/trade-agreements-accords-commerciaux/agr-acc/cusma-aceum/index.aspx?lang=eng> (дата звернення: 20.11.2024).

26. Unemployment, total (% of total labor force) (modeled ILO estimate) — Canada URL: <https://data.worldbank.org/indicator/SL.UEM.TOTL.ZS?end=2023&locations=CA&start=2018> (дата звернення: 15.11.2024).

27. Unemployment, total (% of total labor force) (modeled ILO estimate) — Mexico URL: <https://data.worldbank.org/indicator/SL.UEM.TOTL.ZS?end=2023&locations=MX&start=2018> (дата звернення: 15.11.2024).

28. Unemployment, total (% of total labor force) (modeled ILO estimate) — United States URL: <https://data.worldbank.org/indicator/SL.UEM.TOTL.ZS?end=2023&locations=US&start=2018> (дата звернення: 15.11.2024).

29. United States-Mexico-Canada Agreement URL: <https://ustr.gov/trade-agreements/free-trade-agreements/united-states-mexico-canada-agreement> (дата звернення: 17.11.2024).

30. U.S.-Mexico-Canada (USMCA) Trade Agreement URL: <https://crsreports.congress.gov/product/pdf/IF/IF10997> (дата звернення: 19.11.2024).

References:

1. Hazuda, L. M. (2015), *Upravlinnia konverhentsijno-intehratsijnymy protsesamy sil's'kykh prykordonnykh terytorij: teoriia, metodolohiia, praktyka* [Management of convergence and integration processes of rural border areas: theory, methodology, practice], Uzhhorod, Ukraine, available at: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/16044/1/%D0%A3%D0%9F%D0%A0%D0%90%D0%92%D0%9B%D0%86%D0%9D%D0%9D%D0%AF%20%D0%9A%D0%9E%D0%9D%D0%92%D0%95%D0%A0%D0%93%D0%95%D0%9D%D0%A6%D0%86%D0%99%D0%9D%D0%9E%D0%86%D0%9D%D0%A2%D0%95%D0%93%D0%A0%D0%90%D0%A6%D0%86%D0%99%D0%9D%D0%98%D0%9C%D0%98%20%D0%9F%D0%A0%D0%9E%D0%A6%D0%95%D0%A1%D0%90%D0%9C%D0%98.pdf> (Accessed 12.11.2024).

2. Dzhililov, O.O. (2013), "Economic convergence as an indicator of the countries integration", *Visnyk sotsial'no-ekonomichnykh doslidzhen'*, [Bulletin of socio-economic research], vol. 3 (50), no. 2, pp. 132—139, available at: <https://core.ac.uk/download/pdf/147038358.pdf> (Accessed: 17.11.2024).

3. Pharm Encyclopedia (2024), "Index of human development", available at: <https://www.pharmencyclopedia.com.ua/article/8454/indeks-lyudskogo-rozvitku> (Accessed: 11.11.2024).

4. Petukhova, V.O. (2016), "Analysis of foreign trade relations of national economies and Ukraine in the global system of international trade" *Naukovyj visnyk Uzhhorods'koho natsional'noho universytetu: Seriya: Mizhnarodni ekonomichni vidnosyny ta svitove hospodarstvo*, vol. 6, no. 2, pp. 149—155, available at: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/12389/1/%D0%90%D0%9D%D0%90%D0%9B%D0%86%D0%97%20%D0%97%D0%9E%D0%92%D0%9D%D0%86%D0%A8%D0%9D%D0%AC%D0%9E%D0%A2%D0%9E%D0%A0%D0%93%D0%9E%D0%92%D0%95%D0%9B%D0%AC%D0%9D%D0%98%D0%A5%20%D0%97%D0%92%D0%99%D0%AF%D0%97%D0%9A%D0%86%D0%92%20%D0%9D%D0%90%D0%A6%D0%86>

%d0%9e%d0%9d%d0%90%d0%9b%d0%ac%-
d0%9d%d0%98%d0%a5%20%d0%95%d0%9a%-
d0%9e%d0%9d%d0%9e%d0%9c%d0%86%d0%9a.pdf.
(Accessed: 17.11.2024).

5. Petukhova, V.O. (2014), "Peculiarities of integration processes between states with different models of economic development (on the example of the NAFTA)", *Efektivna ekonomika*, [Online], vol. 9, available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2014_9_58. (Accessed 11.11.2024).

6. Firsanova, V.O. (2018) "Formation and development indicators of modern regional groups.", *Hlobalizatsiia ta rehionalizatsiia iak vektory rozvytku mizhnarodnykh ekonomichnykh vidnosyn*, [Globalization and regionalization as vectors of development of international economic relations: collective monography], KhnU V. N. Karazin, Kharkiv, Ukraine, pp. 160—177, available at: <https://ekhnuir.karazin.ua/server/api/core/bitstreams/bd7fc414-ccdf-450d-9fdb-3d43e22d6726/content> (Accessed: 11.11.2024).

7. Yakusheva, O.V. (2023), "Regional aspect of the convergence processes spread: factors and structural features", vol. 1 (49), pp. 143—153. DOI: <https://doi.org/10.31558/2307-2318.2023.1.14>

8. UNCTAD (2024), "General profile: Canada", available at: <https://unctadstat.unctad.org/Country-Profile/GeneralProfile/en-GB/124/index.html> (Accessed: 15.11.2024).

9. UNCTAD (2024), "General profile: Mexico", available at: <https://unctadstat.unctad.org/Country-Profile/GeneralProfile/en-GB/484/index.html> (Accessed: 15.11.2024).

10. UNCTAD (2024), "General profile: United States", available at: <https://unctadstat.unctad.org/Country-Profile/GeneralProfile/en-GB/840/index.html> (Accessed: 15.11.2024).

11. United Nations Development Programme (2024), "Human development report 2023/2024", available at: <https://hdr.undp.org/system/files/documents/global-report-document/hdr2023-24reporten.pdf> (Accessed: 15.11.2024).

12. World Bank (2024), "Index Gini" URL: <https://data.worldbank.org/indicator/SI.POV.GINI>, (Accessed: 11.11.2024).

13. World Bank (2024), "International migrant stock (% of population) — Canada", available at: <https://data.worldbank.org/indicator/SM.POP.TOTL.ZS?locations=CA> (Accessed: 15.11.2024).

14. World Bank (2024), "International migrant stock (% of population) — Mexico", available at: <https://data.worldbank.org/indicator/SM.POP.TOTL.ZS?locations=MX> (Accessed: 15.11.2024).

15. World Bank (2024), "International migrant stock (% of population) — United States", available at: <https://data.worldbank.org/indicator/SM.POP.TOTL.ZS?locations=US> (Accessed: 15.11.2024).

16. World Bank (2024), "Metadata Glossary", available at: <https://databank.worldbank.org/metadataglossary/gender-statistics/series/SI.POV.DDAY> (Accessed: 11.11.2024).

17. World Bank (2024), "Metadata Glossary Gini index", available at: <https://databank.worldbank.org/>

[metadataglossary/all/series?search=gini%20index](https://databank.worldbank.org/metadataglossary/all/series?search=gini%20index) (Accessed: 11.11.2024).

18. World Bank (2024), "Metadata Glossary Net migration", available at: <https://databank.worldbank.org/metadataglossary/all/series?search=migration%20stock> (Accessed: 11.11.2024).

19. World Bank (2024), "Population, total — Canada", available at: <https://data.worldbank.org/indicator/SP.POP.TOTL?locations=CA> (Accessed: 15.11.2024).

20. World Bank (2024), "Population, total — Mexico", available at: <https://data.worldbank.org/indicator/SP.POP.TOTL?locations=MX> (Accessed: 15.11.2024).

21. World Bank (2024), "Population, total — United States", available at: <https://data.worldbank.org/indicator/SP.POP.TOTL?locations=US> (Accessed: 15.11.2024).

22. World Bank (2024), "Poverty headcount ratio at \$2.15 a day (2017 PPP) (% of population) — Canada", available at: <https://data.worldbank.org/indicator/SI.POV.DDAY?locations=CA> (Accessed: 15.11.2024).

23. World Bank (2024), "Poverty headcount ratio at \$2.15 a day (2017 PPP) (% of population) — Mexico", available at: <https://data.worldbank.org/indicator/SI.POV.DDAY?locations=MX> (Accessed: 15.11.2024).

24. World Bank (2024), "Poverty headcount ratio at \$2.15 a day (2017 PPP) (% of population) — United States", available at: <https://data.worldbank.org/indicator/SI.POV.DDAY?locations=US> (Accessed: 15.11.2024).

25. Government of Canada (2024), "The Canada-United States-Mexico Agreement (CUSMA)", available at: <https://www.international.gc.ca/trade-commerce/trade-agreements-accords-commerciaux/agr-acc/cusma-aceum/index.aspx?lang=eng> (Accessed: 20.11.2024).

26. World Bank (2024), "Unemployment, total (% of total labor force) (modeled ILO estimate) — Canada", available at: <https://data.worldbank.org/indicator/SL.UEM.TOTL.ZS?end=2023&locations=CA&start=2018> (Accessed: 15.11.2024).

27. World Bank (2024), "Unemployment, total (% of total labor force) (modeled ILO estimate) — Mexico", available at: <https://data.worldbank.org/indicator/SL.UEM.TOTL.ZS?end=2023&locations=MX&start=2018> (Accessed: 15.11.2024).

28. World Bank (2024), "Unemployment, total (% of total labor force) (modeled ILO estimate) — United States", available at: <https://data.worldbank.org/indicator/SL.UEM.TOTL.ZS?end=2023&locations=US&start=2018> (Accessed: 15.11.2024).

29. Office of the United States Trade Representative Executive office of the president (2024), "United States-Mexico-Canada Agreement", available at: <https://ustr.gov/trade-agreements/free-trade-agreements/united-states-mexico-canada-agreement> (Accessed: 17.11.2024).

30. Congressional Research Service (2024), "U.S.-Mexico-Canada (USMCA) Trade Agreement", available at: <https://crsreports.congress.gov/product/pdf/IF/IF10997> (Accessed: 19.11.2024).

Стаття надійшла до редакції 29.11.2024 р.